

Komunikace SP

Znakový jazyk

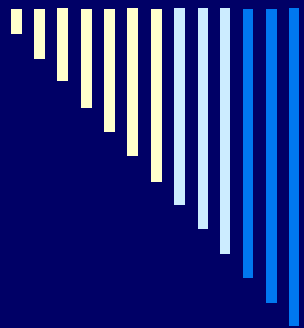
Znakovaná čeština

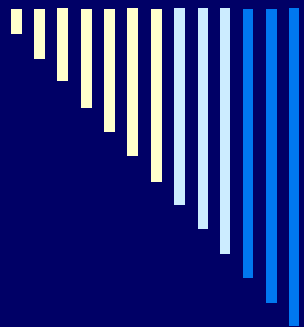
Zákon o znakové řeči

č. 155/1998 Sb.

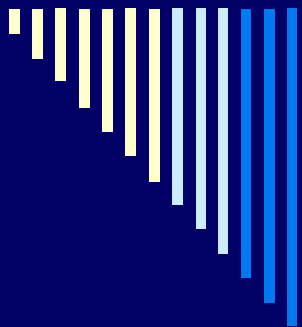
- Znakovou řečí se pro účely tohoto zákona rozumí **český znakový jazyk a znakovaná čeština.**
-

- český znakový jazyk je přirozený a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu
- český znakový jazyk má základní atributy jazyka, tj. znakovost, systémovost, dvojí členění, produktivnost, svébytnost a historický rozměr, je ustálen po stránce lexikální i gramatické

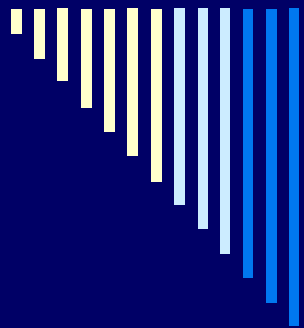

- **znakovaná čeština** je umělý jazykový systém, který usnadňuje dorozumívání mezi slyšícími a neslyšícími
- znakovaná čeština využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována
- spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány odpovídající znaky českého znakového jazyka

- **Schematické porovnání vlastního znakového jazyka neslyšících a znakované češtiny**

(Janotová, Řeháková, 1990, s. 96)

Prostředky komunikační

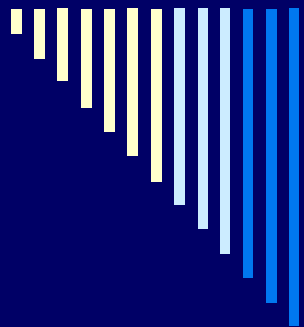
ZJ *vlastní znaky neslyšících, mimika, prstová abeceda, částečně mluvená řeč*

ZČ *znaky znakované češtiny, mluvená řeč vysílaná v plném kontextu, prstová abeceda, okrajově i mimika*

Obsah dorozumívání

ZJ *jednodušší*

ZČ *složitější*

Nejčastější používání

ZJ *dorozumívání neslyšících mezi sebou navzájem v neformálních kontaktech*

ZČ *sdělování neslyšícím ve formálních kontaktech, dorozumívání ohluchlých po dokončení vývoje řeči, dorozumívání některých sluchově postižených s rozvinutou mluvenou řečí*

Srozumitelnost pro neslyšící

ZJ *dobrá, neslyšící ovládají*

ZČ *není vždy dobrá, neslyšící neovládají
v plném rozsahu*

Struktura jazyka

ZJ *zejména podstatná jména a slovesa*

ZČ *prakticky všechny slovní druhy*

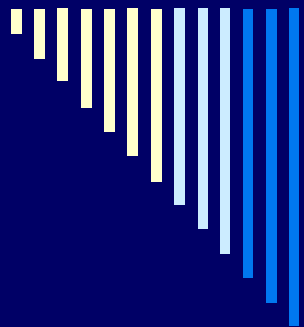
Znakový jazyk

- Nejmenší jednotkou ZJ je znak
(znak = slovo–jednotka mluveného jazyka)
- ZJ umožňuje SP bezprostřední
poznávání světa
- počátky lingvistického výzkumu –
Wiliam Stokoe, 60. léta, USA

Odlišnost ZJ od mluveného jazyka

- mluvené jazyky jsou *lineární* - v jazykové výpovědi není možný jiný způsob než řadit postupně jeden znak (slovo) za druhým
 - znakové jazyky jsou *simultánní* - znaky lze provádět současně, protože lze využívat trojrozměrného artikulačního prostoru
-

□ ***inkorporace*** - včleňování- modulace-
pozměňování:

- inkorporace časových údajů (minulý týden, příští týden, pozítří)
- inkorporace počtu (dva roky, tři měsíce, čtyři hodiny)
- inkorporace osobních zájmen (dát, ptát se)
- simultánní artikulace záporu (nechci, nebavit, nemám hlad)

Foneticko fonologická stavba ZJ

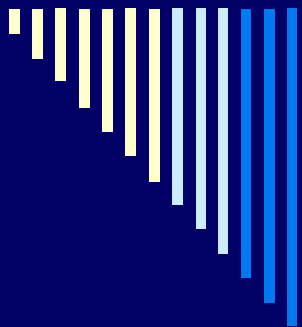
Tvar rukou (*při artikulaci*) **DEZ**

Poloha rukou (*místo, kde je znak artikulován*) **TAB**

Pohyb rukou **SIG**

Orientace dlaně a prstů (*ve vztahu k tělu*)
ORI 1/ORI 2

Vztah ruky k ruce
(*u znaků artikul. oběma rukama*) **HA**

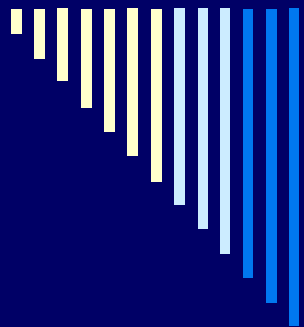
- **Manuální nosiče** – významy jsou nesený tvary, pozicemi a pohyby rukou

- **Nemanuální nosiče** – mimika, pohyby a pozice hlavy, horní část těla

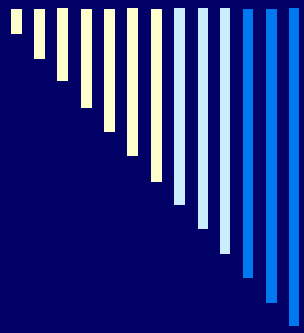

U ZJ jsou hlavním typem jeho vyjadřovacích prostředků tyto složky:

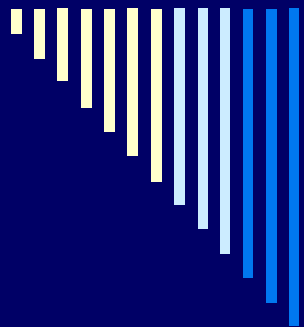
- **verbálně nevokální** - pohyby a pozice rukou, obličeje, případně i těla
 - **neverbálně nevokální** - gesta, mimika (překvapení, strach, odpor, hněv...), nestandardní mimetická deskripce
 - **neverbálně vokální** - mluvené komponenty, které doprovází znakování (hlasitý dech, smích, útržky slov ...)
-

- znaky **deiktické** - jsou nejjednodušší, přímo ukazují na objekty v bezprostředním okolí, bývají dobře srozumitelné
- znaky **ikonické** - z jejich charakteru lze snadno vyčíst jejich původ, umožňují nám komunikaci o předmětech nebo jevech, které se nevyskytují v bezprostředním okolí (auto, dům, počítač, brýle)
- znaky **symbolické** - souvislost s označovaným objektem není patrná, označují se jimi především vlastnosti a děje, jsou náročné na čtení (smutný, zklamaný, žárlivý, poctivý)

- **regionální odchylky** (potom, kaše, vejce)
- **sociální odchylky**, vzdělaní uživatelé ZJ berou více výpůjček z mluveného jazyka země, kde žijí
- **odchylky podle pohlaví** - ženy někdy ukazují jinak než muži
- **odchylky generační** - starší lidé používají staré znaky, někdy dochází k záměrné změně znaků mladší generací, která nechce, aby jim starší vždy plně rozuměli
- **dětský jazyk** (znakujeme-li na děti, automaticky používáme jednodušší, vizuálně výraznější jazyk), jazyk dospělých

Možnosti osvojení vizuálně pohybových jazyků

- **metoda lingvistická (indirektní)** –
na základě mateřského jazyka se učí
cizímu jazyku
- **metoda nativní (mateřská)** –
učí se napodobováním, vše probíhá
přirozeně, vychází z reflexologických
zákonitostí